

ความหลากหลายทางภาษาของชนเผ่าในจังหวัดศรีสะเกษ

Language Diversity of Tribes in Sisaket Province

พัชรา ปราชญ์เวทย์¹

Patchara Pratwet¹

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อ 1) ศึกษาวิเคราะห์รวบรวม ชะล่า (ข้อห้าม) และภาษาของชนเผ่าในจังหวัดศรีสะเกษ 2) เพื่อสร้างพจนานุกรมด้านภาษาของชนเผ่าในจังหวัดศรีสะเกษโดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative Data) 7 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน 2) สัมภาษณ์และเก็บรวบรวมข้อมูล 3) วิเคราะห์และแยกหมวดหมู่ข้อมูล 4) ตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญ 5) ปรับปรุง 6) สร้างพจนานุกรมด้านภาษา ประชากรจำนวน 220 คนประกอบด้วย วิทยากร ที่มีความรู้เรื่องชะล่าและภาษาที่มีอายุตั้งแต่ 50 ปีขึ้นไป ไม่จำกัดเพศ และมีภูมิลำเนาอยู่ในพื้นที่ศึกษาของจังหวัดศรีสะเกษอำเภอละ 10 คน รวม 220 คน และผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 12 คน โดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบสัมภาษณ์ แบบประเมินมาตรฐานความถูกต้องของภาษาแบบประเมินมาตรฐานความเป็นไปได้ของความเชื่อการวิเคราะห์ข้อมูลใช้วิเคราะห์ข้อมูลทางโดยใช้สถิติ ความถี่ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า ความหลากหลายทางภาษาของชนเผ่าในจังหวัดศรีสะเกษประกอบด้วย ชะล่า ความเชื่อของชนเผ่าในจังหวัดศรีสะเกษที่เกี่ยวกับวิถีชีวิตของชนเผ่าลาวจำนวน 63 ข้อ ชนเผ่าเขมรจำนวน 68 ข้อ ชนเผ่าส่วย (กวย) จำนวน 49 ข้อ ชนเผ่าเยอจำนวน 51 ข้อ พจนานุกรมด้านภาษา (ฉบับภาษาไทย-อังกฤษ) ของชนเผ่าในจังหวัดศรีสะเกษ รวมทั้ง 4 ภาษาได้แก่ เขมร ส่วย (กวย) ลาว และเยอ จำนวน 839 คำ

คำสำคัญ : ชะล่า, ชนเผ่า, พจนานุกรม

Abstract

The purposes of the research was 1) to investigate, analyze and compile Khalams (taboos) which were the language of the local tribes in Sisaket 2) create a dictionary of local tribal languages in Sisaket. The methods data collection used in qualitative data collection consisted of

¹ อาจารย์, คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ tel. 087-1752288

E-mail patwet2504@yahoo.co.th

¹ Teacher, Faculty of Humanities and Social Sciences, SisaketRajabhat University tel.087-1752288

E-mail patwet2504@yahoo.co.th

7 stages which were 1) studying basic data 2) interviewing and collecting data 3) analyzing and categorizing data 4) examining data by the specialists 5) improving data 6) creating dictionary. The population was 220 people who were above the age of 12, and are aware of Kalams (taboos) and tribes' languages. The population were both males and females and 5 of them dwelled in each target area (districts) and 48 specialists. All of them was selected through purposive sampling. Instruments were questionnaires, standard of language correctness assessment form, and standard of possibility of beliefs assessment form. Quantitative data were analyzed statistically to gain percentage, mean, standard deviation. Content analysis was used for qualitative data. The results of the research revealed that Language Diversity of Tribes in Sisaket Province consisted of 63 Khalams (taboos), relating to Laos' beliefs, 68 words relating to Khmer' beliefs, 49 words relating to Suay (Kooi) ' beliefs, and 51 words relating to the Yer' beliefs. Thai-English dictionary of local tribes in Sisaket was then developed compiling 4 languages – Khmer, Suay (Kooi), Laos and Yer of total 839 vocabulary items.

Keywords : Khalam (taboos), local tribes, dictionary

บทนำ

ภาษาไทยเป็นภาษาประจำชาติถือเป็นเอกลักษณ์ของชาติ แต่หากศึกษาเชิงประวัติจะพบว่าถึงแม้จะเรียกว่าภาษาไทยแต่คนไทยก็ยืมคำจากภาษาอื่นมาใช้ปะปนอยู่ในภาษาไทยอย่างมากมาย เช่น จากภาษาเขมรซึ่งในอดีตเป็นภาษาของชนชาติที่เจริญรุ่งเรือง (วิไลวรรณ ฆนิษฐานันท์. 2544) คำจากบาลี สันสกฤต ซึ่งมาพร้อมๆ กับศาสนาพุทธและพราหมณ์ ภาษาอังกฤษที่มาพร้อมๆ กับเทคโนโลยีแห่งชาติตะวันตกภาษาไทยที่เรายกขึ้นมาเป็นภาษาประจำชาตินั้นเดิมเป็นเพียงภาษาถิ่นหนึ่งเท่านั้น นั่นหมายความว่าประเทศไทยยังมีภาษาท้องถิ่นอื่นๆ อีกมากมาย สังคมไทยเป็นสังคมที่ประกอบด้วยกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ เรียกว่าเป็นสังคมพหุลักษณะแต่ละชาติพันธุ์มีวัฒนธรรม ประเพณีและภาษาที่แตกต่างกันการพัฒนาชาติ หรือการกำหนดนโยบายใดๆ ในระดับชาติ ต้องคำนึงถึงความแตกต่างหลากหลายดังกล่าว ถ้าหากมองในแง่ของนโยบายภาษา ประเทศไทยควรส่งเสริมและทำนุบำรุงภาษาท้องถิ่นต่างๆ ให้

คงอยู่ แต่ในขณะที่เดียวกันก็กำหนดให้มีภาษาประจำชาติเพียงภาษาเดียว นั่นคือให้มีภาษาไทยเป็นภาษาเอกลักษณ์แต่มีภาษาท้องถิ่นเป็นพหุลักษณะของชาติการพัฒนาควรคำนึงถึงและให้ความสนใจกับความเป็นสังคมพหุลักษณะและต้องสร้างเอกลักษณ์ให้เกิดบนความเป็นพหุลักษณะไม่ใช่การทำลายล้างพหุลักษณะเพื่อสร้างเอกลักษณ์ ภาษาเปรียบเสมือนเครื่องแต่งกายเรามิชุดไทยประจำชาติ แต่ก็ไม่ได้หมายความว่าเราต้องห้ามชาวเขาแต่งชุดประจำเผ่าหรือห้ามชาวไตุ่งผ้าบาติก ในทางตรงกันข้ามเรากลับต้องส่งเสริมให้เขาภาคภูมิใจในชุดแต่งกายของเขาเหล่านั้นนโยบายภาษาอดีตและปัจจุบัน

ภาษาไทยเป็นภาษาราชการและเป็นภาษากลางสำหรับใช้สื่อสารของคนทั่วประเทศภาษาไทยจึงได้รับการพัฒนาให้เป็นภาษามาตรฐาน เพื่อใช้ในการเรียนการสอนในสถานศึกษาภาษาอังกฤษเพิ่งจะเริ่มมีความสำคัญต่อคนไทยอย่างจริงจัง ในช่วง 10 - 20 ปีนี้เอง เมื่อมีคอมพิวเตอร์ มีอินเทอร์เน็ต และมีการสื่อสารผ่านดาวเทียมระบบการสื่อสารทั่วโลก มีความสะดวก

รวดเร็วภาษาอังกฤษจึงมีบทบาทมากขึ้นเพราะเป็นภาษาที่ใช้ในการสื่อสารดังกล่าวหากมองเพียงเท่านี้ก็ น่าจะสมบูรณ สำหรับนโยบายภาษาของชาติแต่หากมองดูความเป็นจริงในสังคมไทย คนไทยทั้งประเทศ ไม่ได้พูดภาษาไทยเพียงภาษาเดียวหากแต่มีความหลากหลายทางภาษาและเผ่าพันธุ์ คนไทยพูดภาษาท้องถิ่นที่แตกต่างกันมากมายภาษาไทยที่ถูกยกขึ้นมาเป็นภาษาไทยประจำชาตินั้นเดิมก็คือ ภาษาไทยกรุงเทพฯ ภาษาไทยถิ่นหนึ่งที่ยังเป็นถิ่นที่ตั้งของเมืองหลวง เป็นศูนย์กลางของประเทศจึงได้รับการยกฐานะให้เป็นภาษาประจำชาติ ดังนั้น นอกเหนือจากภาษาไทย (กรุงเทพฯ) และภาษาอังกฤษแล้ว ภาษาที่ 3 ซึ่งหมายถึงภาษาแม่ ซึ่งเป็นภาษาท้องถิ่นที่กำลังจะหายไปในปัจจุบัน เพราะจากการศึกษาภาษาที่อยู่ในภาวะวิกฤต (endangered language) พบว่าภาษาชนกลุ่มน้อยหลายกลุ่มกำลังจะสูญไป อาทิเช่น ภาษาของจังหวัดจันทบุรี (สุวิไล เปรมศรีรัตน์. 2544) ภาษาญ้อ จังหวัดนครราชสีมา ภาษาทวาย จังหวัดสุพรรณบุรี (ไพสิน ยันตรีสิงห์. 1980) มีแนวโน้มว่าจำนวนผู้พูดจะน้อยลง เพราะเจ้าของภาษามีทัศนคติว่าภาษาของตนเองต่ำต้อยกว่าภาษาอื่น เช่น ภาษาส่วย (ทวาย - กูย) จังหวัดสุรินทร์ และจังหวัดศรีสะเกษ (Smalley 1976 ประพนธ์ จันทวิเทศ. 2531) ดังนั้นควรเป็นหน้าที่ที่คนไทยทุกคนต้องรู้และสืบทอดให้คงอยู่ต่อไปเพราะภาษาคือสัญลักษณ์ที่ใช้เพื่อการสื่อสารของคนในสังคมใดสังคมหนึ่งที่ยังไม่รู้เรื่องของสัญลักษณ์นั้นร่วมกัน ในทัศนะของนักภาษาศาสตร์ภาษาทุกภาษามีคุณสมบัติที่เหมือนกันอย่างน้อย 3 ประการ ได้แก่ ภาษาคือสัญลักษณ์ภาษามีระบบและภาษามีหน้าที่เพื่อการสื่อสารภาษา คือ สัญลักษณ์ หมายความว่า เราใช้ภาษาในการถ่ายทอดความคิดของคนการถ่ายทอดอาจจะออกมาในรูป เสียงพูด การเขียนหรือการแสดงท่าทางสิ่งเหล่านี้คือสัญลักษณ์

ส่วนวิถีการดำเนินชีวิตของคนในสังคมนับตั้งแต่วิถีกิน วิถีอยู่ วิถีแต่งกาย วิถีทำงาน วิถีพัก

ผ่อน วิถีแสดงอารมณ์วิถีสื่อความทางภาษา วิถีอยู่ร่วมกันเป็นหมู่คณะ วิถีแสดงความสุขทางใจและหลักเกณฑ์การดำเนินชีวิต โดยแนวทางการแสดงออกถึงวิถีชีวิตนั้นอาจเริ่มมาจากเอกชนหรือคณะบุคคลทำเป็นตัวแบบ แล้วต่อมาคนส่วนใหญ่ก็ปฏิบัติตามต่อกันมาวัฒนธรรมย่อมเปลี่ยนแปลงไปตามเงื่อนไขและกาลเวลาเมื่อมีการประดิษฐ์หรือค้นพบสิ่งใหม่วิถีใหม่ที่ใช้แก้ปัญหาและตอบสนองความต้องการของสังคมได้ดีกว่าซึ่งอาจทำให้สมาชิกของสังคมเกิดความนิยม และในที่สุดอาจเลิกใช้วัฒนธรรมเดิมตั้งนั้นการศึกษาหรือธำรงไว้ซึ่งวัฒนธรรมเดิมจึงต้องมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหรือพัฒนาวัฒนธรรมให้เหมาะสมมีประสิทธิภาพตามยุคสมัย วัฒนธรรมและภูมิปัญญาในแต่ละท้องถิ่นมีเอกลักษณ์เฉพาะตัวมีกฎข้อห้าม (ชะล่า) ข้อปฏิบัติผสมผสานความเชื่อท้องถิ่นเพื่อควบคุมพฤติกรรมของคนจนกลายเป็นวัฒนธรรมประเพณีที่ต้องถือปฏิบัติเป็นกฎระเบียบทางสังคมเพื่อจัดการความสัมพันธ์ระหว่างคนกับชุมชน ผ่านคติความเชื่อดังกล่าวในยุคก่อนๆ การควบคุมสังคมเพื่อให้เกิดความสงบสุขและความเป็นระเบียบเรียบร้อยนั้น จะปรากฏในรูปของความเชื่อโดยอ้างสิ่งศักดิ์สิทธิ์หากผู้ใดกระทำหรือฝ่าฝืนจะได้รับผลเสียต่อตนเองครอบครัวและสังคม เช่นถ้าต้องการจะสงวนพันธุ์สัตว์น้ำให้ประกาศว่าถ้าผู้ใดละเมิดหรือจับสัตว์น้ำบริเวณดังกล่าวตามอำเภอใจจะทำให้เทวดาที่อารักขาหนองบึงอยู่โกรธส่งผลให้ผู้ที่ละเมิดต่อสิ่งศักดิ์จะได้รับเคราะห์ภัยทุกข์โศกต่าง ๆ นานาหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์จะลงโทษให้มีอันเป็นไปเพียงเท่านี้ก็ทำให้ผู้คนไม่กล้าที่จะละเมิดหรือฝ่าฝืนทั้งต่อหน้าและลับหลังเนื่องจากกลัวว่าจะมีอันเป็นไป (ทองคำ อ่อมมะนิสอน, สัมภาษณ์, 23 สิงหาคม 2548) หากประเพณีผิดหรือฝ่าฝืนอย่างร้ายแรงจนกระทั่งบุคคลนั้นไม่เป็นที่ยอมรับในสังคมตั้งนั้นหากบุคคลใดต้องการเป็นที่ยอมรับในสังคมต้องปฏิบัติตามกติกาที่วางไว้จึงเห็นได้ว่าบทบาทหน้าที่ของภาษา ที่มีต่อสังคมซึ่งมีทั้งบทบาทในด้านการ

ปกครองและควบคุมสังคมบทบาทในด้านส่งเสริมจริยธรรมบทบาทในการส่งเสริมวัฒนธรรมท้องถิ่นและบทบาทในด้านสาธารณสุขมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง

จากคำกล่าวข้างต้นจึงทำให้ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเรื่อง “ความหลากหลายทางภาษาของชนเผ่าในจังหวัดศรีสะเกษ” เพื่อส่งเสริมวัฒนธรรมท้องถิ่น และใช้เป็นสื่อเพื่อการเผยแพร่สู่สาธารณชน เสริมสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมของท้องถิ่นในจังหวัดศรีสะเกษต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษา วิเคราะห์รวบรวม ชะล่า (ข้อห้าม) และภาษาของชนเผ่าในจังหวัดศรีสะเกษ
2. เพื่อสร้างพจนานุกรมด้านภาษาของชนเผ่าในจังหวัดศรีสะเกษ

วิธีการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “ความหลากหลายบนเส้นทางภาษาของชนเผ่าในจังหวัดศรีสะเกษ” ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงเชิงปริมาณ (Quantitative Data) โดยผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการดำเนินการวิจัยไว้ 7 ขั้นตอน คือ 1) ศึกษาข้อมูลพื้นฐานจากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักการ แนวคิด ทฤษฎีโดยการวิเคราะห์เนื้อหาที่เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ ประเพณี วัฒนธรรม ความเชื่อ โดยเฉพาะอย่างยิ่งข้อห้ามและแนวปฏิบัติและภาษาของกลุ่มชนชาวศรีสะเกษ จากประชากรกลุ่มตัวอย่างในจังหวัดศรีสะเกษโดยใช้แบบสัมภาษณ์ จำนวน 220 คนซึ่งเลือกแบบเฉพาะจง 2) สัมภาษณ์และเก็บรวบรวมข้อมูลจากวิทยากร ที่มีความรู้เรื่องภาษา และชะล่าที่มีอายุตั้งแต่ 50 ปีขึ้นไป ไม่จำกัดเพศ และมีภูมิลำเนาอยู่ในพื้นที่ศึกษาของจังหวัดศรีสะเกษ อำเภอละ 10 คน รวม 220 คนซึ่งแบ่งเป็นวิทยากรที่มีความรู้เรื่องชะล่า อำเภอละ 5 คน และวิทยากร

ที่มีความรู้เรื่องภาษา อำเภอละ 5 คน 3) วิเคราะห์และแยกหมวดหมู่ข้อมูลโดยวิเคราะห์ข้อมูลในแง่มุมมองของวิถีชีวิตที่เกี่ยวกับความเชื่อ, การดำเนินชีวิต, การปฏิบัติตนใน การอยู่ร่วมกับสังคมอย่างมีความสุขของชนเผ่าในจังหวัดศรีสะเกษ และแยกหมวดหมู่ภาษาที่ใช้ในชีวิตประจำวันของชนเผ่าในจังหวัดศรีสะเกษซึ่งได้แก่ เขมร ลาว ส่วย(กูย) และเยอ 4) ตรวจสอบความถูกต้องจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 50 คนโดยใช้แบบประเมินความถูกต้องด้านภาษาและความเป็นไปได้ของความเชื่อโดยใช้สถิติความถี่ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 5) ปรับปรุง 6) สร้างพจนานุกรมด้านภาษาโดยการนำผลจากการสังเคราะห์เรียบเรียงภาษาให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ผลการวิจัย

จังหวัดศรีสะเกษ ตั้งอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประชากรส่วนใหญ่พูด ภาษาถิ่นอีสาน ภาษาเขมร (เขมรสูง) และ ภาษา กวย (กูย, โกย, ส่วย) ซึ่งมีความหลากหลายทางภาษาของชนเผ่าซึ่ง ประกอบด้วย ชะล่าความเชื่อของชนเผ่าในจังหวัดศรีสะเกษที่เกี่ยวกับวิถีชีวิตของชนเผ่าลาว จำนวน 63 ข้อ ชนเผ่าเขมรจำนวน ข้อ 68 ชนเผ่าส่วย (กูย) จำนวน 49 ข้อ ชนเผ่าเยอจำนวน 51 ข้อ ซึ่งชะล่าที่พบเป็นชะล่าเกี่ยวกับวิถีชีวิต เกิดจากการเคลื่อนไหวทางศิลปะ วัฒนธรรม ภาษาวรรณกรรม ประเพณี ความเชื่อ และวิทยาการแขนงต่าง ๆ ตั้งแต่สมัยก่อนกรุงศรีอยุธยาถึงปัจจุบันซึ่งการศึกษาครั้งทำให้ทราบว่า ชะล่ามุ่งเน้นให้คนในสังคมเป็นผู้ประพฤติปฏิบัติ หากผู้ใดประพฤติปฏิบัติตาม ชะล่าได้ ผู้นั้นก็จะมีสุขภาพกายสุขภาพจิตที่แข็งแรงสมบูรณ์ และส่งผลให้มนุษย์ดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในครอบครัว ชุมชน สังคม และโลก ได้อย่างมีความสุข นอกจากนั้นแล้ว ชะล่า ที่เกี่ยวกับวิถีชีวิตและการบริโภค ยังได้สะท้อนสภาพชีวิต ความเป็นอยู่ คติความเชื่อ

ชนบทรวมนิยมประเพณีและวัฒนธรรมของคนในสังคมล้านช้าง ตั้งแต่อดีตสืบมาจนถึงปัจจุบันนี้ ชะล่ำยังเป็นเกณฑ์ที่ใช้ควบคุมความประพฤติและเป็นรากฐานวัฒนธรรมของคนในสังคมล้านช้างและเป็นภูมิปัญญาที่น่าภาคภูมิใจควรค่าแก่การศึกษาและอนุรักษ์ไว้ให้คงอยู่สืบไป และรวบรวมภาษาเพื่อทำ พจนานุกรมด้านภาษา (ฉบับภาษาไทย-อังกฤษ) ของชนเผ่าในจังหวัดศรีสะเกษ รวมทั้ง 4 ภาษา ได้แก่ เขมร ส่วย (กูย) ลาว และเยอ จำนวน 839 คำ

วิจารณ์และสรุปผล

จากผลการวิจัยเรื่อง “ความหลากหลายทางภาษาของชนเผ่าในจังหวัดศรีสะเกษ” พบว่าจังหวัดศรีสะเกษเป็นจังหวัดที่อยู่ทางตอนล่างของภาคตะวันออกเฉียงเหนือหรือที่เรียกกันโดยทั่วไปว่าที่ราบสูงโคราช มีลักษณะเป็นแอ่งตื้น (Shallow basin) หรือคล้ายกระทะหงาย (Saucer Shaped) และลาดเอียงไปทางทิศตะวันออกเฉียงใต้เล็กน้อย จังหวัดศรีสะเกษ ตั้งอยู่ในเขตร้อนมี 3 ฤดู คือ ฤดูร้อน ฤดูฝน และฤดูหนาวเพราะได้รับลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ และลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ ลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้มีลักษณะภูมิประเทศโดยทั่วไปของจังหวัดศรีสะเกษ มีอากาศร้อนจัดในฤดูร้อน และค่อนข้างหนาวในฤดูหนาว เพราะได้รับอิทธิพลลมหนาวจากประเทศจีน ส่วนฤดูฝน มักจะมีฝนตกหนักในเดือนกันยายนแบ่งการปกครองออกเป็น 22 อำเภอ 206 ตำบล และอีก 2,411 หมู่บ้าน ได้แก่ อำเภอเมืองยางชุมน้อย กันทรารมย์ กันทรลักษณ์ขุขันธ์ ไพรบึงปรังค์ภู ขุนหาญราษีไศล ศีลาลาด บึงบูรพ์ ห้วยทับทัน โนนคูณศรีรัตนหน้าเกลี้ยง วังหินภูสิงห์ เมืองจันทร์เบญจลักษณ์พยุห์ โพธิ์ศรีสุวรรณและ อุทุมพรพิสัย มีกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดศรีสะเกษที่อาศัยอยู่ 4 กลุ่มคือเขมร ส่วย(กูย) ลาว และเยอ จึงทำให้เกิดความหลากหลายทางด้านภาษา และวัฒนธรรมซึ่งแตกต่างกัน

แต่ละชนเผ่า แต่ในความแตกต่างยังคงดำรงอยู่ และเป็นเอกลักษณ์ซึ่ง ภาษาที่มีความใกล้ชิดกับวัฒนธรรม ในฐานะเป็นองค์ประกอบส่วนหนึ่งของวัฒนธรรม ภาษาจึงปรากฏลักษณะของวัฒนธรรมให้สามารถศึกษาได้ เช่น การศึกษาภาษาที่เป็นถ้อยคำและลายลักษณ์อักษร หรือวัจนภาษา และที่ไม่เป็นลายลักษณ์อักษร หรืออวัจนภาษาและภาษาเป็นเครื่องมือสำคัญทางสังคมในการบันทึกและถ่ายทอดวัฒนธรรม เพราะว่าภาษาจะเป็นสื่อในการทำความเข้าใจและถ่ายทอดวัฒนธรรม ทั้งในด้านการสะสมและการสืบทอด จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่มนุษย์ต้องอาศัยภาษาในการติดต่อสื่อสาร ถ้าขาดแล้วคงไม่สามารถรวมกันเป็นสังคมได้ ทักษะทางภาษาที่มนุษย์ชาติใช้ติดต่อสื่อสารกันคือ การฟัง พูด อ่าน เขียน สอดคล้องกับภาวณ์ พันธุ์แพ (2550) กล่าวว่า ภาษาถือว่าเป็นกระบอกที่สะท้อนให้เห็นวัฒนธรรมไม่ว่าภาษานั้นจะเป็นภาษาพูดหรือแสดงออกมาโดยไม่ใช้คำพูดก็ตาม เช่นท่าทางการยืน และการสบตา ดังนั้นการศึกษาภาษาจึงจำเป็นอย่างยิ่งต่อการศึกษาวัฒนธรรมส่วนศรีเรือน แก้วกังวล (2548) ให้ความเห็นว่าภาษาเป็นเครื่องมือของสังคมสำหรับใช้เป็นสื่อกลางในการตกลงบอกกล่าวทำความเข้าใจกันระหว่างบุคคล และระหว่างหมู่คนในวงการปกครอง ในการทำมาหาเลี้ยงชีพในการเรียนการสอนนิตยการทั้งสิ้น ภาษามีใช้ใช้การเพียงปัจจุบัน แต่สามารถใช้สอดส่องศึกษาความฉลาดสามารถสมัยก่อน ที่นำสืบกันมาด้วยภาษาทั้งเป็นเครื่องมือถ่ายทอดความฉลาดความสามารถของคนปัจจุบันสู่โลกอนาคตอีกด้วย ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าภาษาที่มีความสำคัญในการดำรงชีวิตของมนุษย์ ถ้าขาดภาษา การถ่ายทอดความคิดของมนุษย์ก็ไม่เป็นระบบและเมื่อไม่มีการถ่ายทอดความคิดอย่างเป็นระบบการติดต่อสื่อสารของมนุษย์ก็จะถูกจำกัดอยู่ในวงแคบที่สุด กล่าวคือ ถ้ามนุษย์ไม่มีภาษาใช้แล้ว มนุษย์ก็ไม่แตกต่างไปจากสัตว์ เมื่อภาษาที่มีความสำคัญดังกล่าว มนุษย์จึงควรศึกษาภาษาที่จะสามารถนำภาษามาใช้อย่างถูก

ต้องและเกิดประโยชน์มากที่สุดจึงทำให้เกิดการอนุรักษ์ภาษาในรูปแบบของการเก็บข้อมูลไว้เป็นลายลักษณ์อักษรสอดคล้องกับ ราชบัณฑิตยสถาน (2549) ได้ให้ความหมายของพจนานุกรมไว้ว่า พจนานุกรม หมายถึง หนังสือที่รวบรวมคำศัพท์ในวงศัพท์ที่กำหนด และนิยามความหมายเอาไว้ เพื่อใช้เป็นที่ค้นหาความหมายของคำ โดยมีการเรียงลำดับคำศัพท์ตามตัวอักษร ตามเสียง หรือตามลำดับอื่นๆ ส่วน Oxford University (1995) ได้ให้ความหมายของพจนานุกรมว่า พจนานุกรม (Dictionary) หมายถึง หนังสือที่แสดงคำศัพท์โดยเรียงตามอักษร และอธิบายความหมายของคำศัพท์เหล่านั้น หรือหมายถึง หนังสือที่อธิบายความหมายของคำพิเศษ นอกจากนี้ที่กล่าวมาภาษายังเป็นกุศโลบายของคนสมัยโบราณเกี่ยวกับความเชื่อของชะล่า (ข้อห้าม) ที่มุ่งเน้นให้คนในสังคมเป็นผู้ประพฤติและปฏิบัติ ตาม ทั้งนี้เชื่อว่าผู้ใดปฏิบัติตามชะล่าได้จะเป็นผู้ที่มีสุขภาพร่างกาย จิตใจที่แข็งแรงสมบูรณ์ และอยู่ในสังคมอย่างมีความสุขเหตุและผลที่เป็นเช่นนี้ เนื่องจากคนอีสานที่อยู่ในพื้นที่ที่ยึดถือปฏิบัติตามความเชื่อ ขนบธรรมเนียม ประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่นไว้อย่างเหนียวแน่นทำให้ความเชื่อ และข้อห้ามต่างๆยังคงอยู่ในสังคมจนถึงทุกวันนี้ ซึ่งความเชื่อ และข้อห้ามดังกล่าวได้สะท้อนให้เห็นถึงองค์ความรู้และภูมิปัญญาของชาวอีสานที่สั่งสมมาตั้งแต่อดีตสืบมาจนถึงปัจจุบันทั้งสิ้น ชะล่ายังเป็นเกณฑ์ที่ใช้ควบคุมความประพฤติและเป็นรากฐานวัฒนธรรมของคนในสังคมล้านช้างและเป็นภูมิปัญญาที่นำภาคภูมิใจควรค่าแก่การศึกษาและอนุรักษ์ไว้ให้คงอยู่สืบไปสอดคล้องกับ ผาสุก มุทธาเมธา (2540) และความเชื่อที่เป็นข้อห้ามล้วนเกิดจากสติปัญญาอันเฉลียวฉลาดของบรรพบุรุษในการคิดกุศโลบายที่ใช้อบรมสั่งสอนลูกหลานและคนทั่วไปให้เกิดความศรัทธาเชื่อถือและปฏิบัติตาม เมื่อได้พิจารณา ก็พบว่า ความเชื่อที่เป็นข้อห้ามล้วนมีเจตนาของบรรพบุรุษแฝงอยู่อย่างลึกซึ้งและเจตนาของบรรพบุรุษเหล่านั้น ล้วนมุ่งอบรมสั่งสอนให้คน

ประพฤติดีอยู่ร่วมกับสังคมอย่างเกิดสุขแก่ตนเอง จึงนับว่าความเชื่อที่เป็นข้อห้ามเป็นภูมิปัญญาของบรรพบุรุษ เพราะสอดคล้องกับความหมายของภูมิปัญญาความเชื่อของคนอีสานซึ่งเหมือนกับชนชาติอื่นในสมัยโบราณที่เชื่อในสิ่งที่มองไม่เห็นตัวตน สิ่งลึกลับ โดยเชื่อว่ามีฤทธิ์มีอำนาจเหนือคนอาจบันดาลให้ดี และร้ายได้ ความเชื่อใดที่เกี่ยวกับสวัสดิภาพ และความปลอดภัยของตนเป็นความเชื่อที่เกี่ยวข้องชีวิต และความอยู่รอด ความเชื่อชนิดนั้น ๆ มีหลายอย่างพร้อมทั้ง มีพิธีกรรมเข้ามาแทรกยุ่งเกี่ยว กับอำนาจเหนือธรรมชาติเหล่านั้น เช่น ความเชื่อในเรื่องผีसांगเทวดา เครื่องรางของขลัง คาถาอาคม แลเวทมนต์ เป็นต้น และความเชื่อนั้นจะเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมคน ชีวิตของคนที่ได้ถ่ายทอดมาจากบรรพบุรุษ และเชื่อกันต่อ ๆ มาทุกวันนี้ยังมีอิทธิพล มีผลต่อความเชื่อ และการกระทำของชาวบ้านเป็นสิ่งที่อาจถือได้ว่าเป็นประเพณีที่อาจเปลี่ยนแปลงได้ยากที่จะสูญหายไปทั้งหมด และยังคงให้เราเห็นสืบทอดความเชื่อจากอดีตจนถึงปัจจุบันนอกจากนั้น สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน (2550) ยังให้ความหมายของภูมิปัญญาชาวบ้านว่า หมายถึง “ความรู้ของชาวบ้านที่สร้างขึ้นจากประสบการณ์และความเฉลียวฉลาดของแต่ละคน ซึ่งได้เรียนรู้จากพ่อแม่ ปู่ย่าตายาย... ความรู้เหล่านี้เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตเป็นแนวทาง เป็นหลักเกณฑ์วิธีปฏิบัติเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัว ความสัมพันธ์กับผู้ล่วงลับไปแล้วกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์และกับธรรมชาติ ความรู้ที่สั่งสมมาตั้งแต่บรรพบุรุษนี้สืบทอดจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง...”ซึ่งความหมายของภูมิปัญญาดังกล่าวล้วนตรงกับลักษณะความเชื่อที่เป็นข้อห้ามและเป็นภูมิปัญญาของบรรพบุรุษของชาวศรีสะเกษที่สั่งสมมาตั้งแต่อดีต ผู้บัญญัติขึ้นไว้ เพื่อต้องการให้คนรุ่นหลังอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุขซึ่งจะมุ่งเน้นให้คนในสังคมเป็นผู้ประพฤติและปฏิบัติตามสืบต่อไป

ข้อเสนอแนะเพื่อการนำผลวิจัยไปใช้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 สามารถนำผลการวิจัยไปเสนอต่อชุมชน หน่วยงานของรัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องกับภาษา

1.2 ส่งเสริมการใช้ภาษาถิ่นในพื้นที่ใกล้เคียง

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับความหลากหลายทางภาษาในแต่ละท้องถิ่น

2.2 ควรมีการพัฒนารูปแบบที่เกี่ยวกับความหลากหลายทางภาษาในพื้นที่เพื่อรวบรวมเทคนิควิธีการที่มีความหลากหลายในการจัดเก็บข้อมูลให้เหมาะสมกับและเป็นประโยชน์ต่อการนำไปใช้

เอกสารอ้างอิง

- กรวรรณ ชิวสันต์ และชิตินัดดาจินาจันทร์. (2546). *ความสัมพันธ์ระหว่างล้านนา-ล้านช้างการศึกษาเปรียบเทียบประเพณี 12 เดือน*. สถาบันวิจัยสังคมมหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- กาญจนามณีพันธุ์. (มปป.). *คติชาวบ้านบ้านค้อ. ยางตลาดจ.กาฬสินธุ์*. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒมหาสารคาม.
- โกศลพละกลาง. (2536). *ข้อชะล่าของชาวอีสานศึกษาเฉพาะกรณีกิ่งอำเภอสหัสขันธ์จังหวัดร้อยเอ็ด*. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒมหาสารคาม
- คมนตรีเชษฐพัฒน์นิชและคณะ. (2539). *ชีวิต : ข้อห้ามในล้านนา*. โครงการหลักนิเวศวิทยาชุมชนล้านนา สถาบันวิจัยสังคม. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- คณะศึกษาศาสตร์. (2536). *เอกสารประกอบการสัมมนาเรื่อง การสอนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศ หมายเลข 1 ทฤษฎีการเรียนรู้ภาษาที่สอง*. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ไครศรีพลเรือง. (2529). *คติชาวบ้าน. ชิดต.เขวาสินรินทร์. กันทรวิชัยจ.มหาสารคาม*. รายงานวิชาคตินวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒวิทยาเขตมหาสารคาม.
- จรัลย์คณาจักรศักดิ์. *เอกสารประกอบไทยคดีศึกษาศาสนาและลัทธินิยมในท้องถิ่น*. มหาสารคาม: ปรีดาการพิมพ์, มปป.
- จรัลวิไล จรูญโรจน์. (2548). *หม่อมหลวง.ภาษาศาสตร์เบื้องต้น*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- จารุวรรณ ธรรมวัตร. (2538). *วิเคราะห์ภูมิปัญญาอีสาน*. อุบลราชธานี : โรงพิมพ์ศิริธรรมออฟเซ็ท.
- จารุวรรณ ธรรมวัตร. (2538). *วรรณกรรมท้องถิ่น: อีสาน-ล้านช้าง*. เอกสารคำสอนมหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- จารุวรรณ ธรรมวัตร. (มปป.). *คติชาวบ้านอีสาน*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : อักษรวัฒนา.
- จิตติมา เทียมบุญประเสริฐ. (2546). *ระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการ (Management Information System)*. กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัด วี.เจ. พรินติ้ง.
- ฉัตรพงษ์อินทฤทธิ์. (2536). *ชะล่าหญิงมีครรภ์และชะล่าแม่ลูกอ่อนศึกษากรณีบ้านหนองช้างต. หนองช้าง อ.คำม่วงจ.กาฬสินธุ์*. รายงานวิชาโลกทรรศน์ชาวไทยในท้องถิ่นมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒมหาสารคาม.

- ชนุตราอิทธิธรรมวินิจ. (2542). *ร้อยแปดคำกล่าวของชาวไทยอีสาน, ภาษาและวัฒนธรรม*. ปีที่ 18 ฉบับที่ 1, หน้า 29-35.
- ชมพันธ์ กุญชร ฦ อยุธยา และคณะ. (2527). *ความรู้ทางภาษาศาสตร์ของครูสอนภาษาอังกฤษ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น*. รายงานการวิจัย คณะมนุษยศาสตร์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒปทุมวัน.
- ผาสุกุมุทเมธา. (2540). *คติชาวบ้านกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต*. กรุงเทพฯ: บริษัทต้นอ้อแกรมมีจำกัด.
- ภาวัฒน์ พันธุ์แพ. (2550). *การจัดการมิติต่างๆ ทางวัฒนธรรม*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยพายัพ.
- วันเพ็ญ ศิริรินทร์. (2540). *เครื่องมือพัฒนาพจนานุกรมอิเล็กทรอนิกส์ อังกฤษ – ไทย*. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2549). *ศัพท์คอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศฉบับราชบัณฑิตยสถาน*. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชันส์.
- ศรีเรื่อน แก้วก้างวาล. (2548). *ภาษาและความคิด เราคิดด้วยภาษา*. กรุงเทพฯ. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Best, J.W. (1977). *Research in education*.³ed. New Delhi :Prent-Hall.
- Date, C.J. (2000). *An Introduction to Database Systems*.⁷ed. New York :Addiso-Wesley.
- Dinneem, Francis P. (1967). *An Introduction to General Linguistics*. New York : Holt, Rinehart And Winston.
- Finegan, Edward. (1999). *Language : Its Structures and Use*. Third Edition. Hartcourt Brace College Publishers : Fort Worth.
- Oxford University. (1995). *Oxford Advanced Learner's Dictional*.⁵cd. Oxford : Oxford University Press.